



STICHTING PWN
VRIJWILLIGERS

De redactie :

Jan Jaap Moerkerk
Ellen Roosloot
Hermine Smit
Marianne Snablie
Derk de Vries



Voorwoord

Vorig jaar hadden we een zachte winter. Dit jaar hebben we te maken met sneeuw, ijs en koude. Het openbaar vervoer stakte en vliegtuigvluchten werden gecancelled. Ik snak naar de lente en speur ijverig naar sneeuwkllokjes, winterakonieten, narcissen en krokusjes. Inmiddels is het midden februari en hoewel elzen en hazelaars al lange katjes hadden sneeuwt het soms nog. De tv biedt behalve de Olympische Winterspelen weinig vermaak. Verder heeft eenieder de zorg of het leven nog betaalbaar blijft. De oorlog tussen Oekraïne en Rusland is nog steeds gaande. Amerika's regering onder Trump is onvoorspelbaar.

Ondertussen gaat de natuur haar eigen gang. Gelukkig zijn er nog steeds mensen die zich hard maken, zich realiseren dat we niet zonder kunnen en deel van de natuur uit maken. Ons welzijn hangt ervan af. Voor de meeste mensen is het iets vanzelfsprekends. Dat doet mij denken aan het lied van Joni Mitchell over de Big Yellow Taxi. Waarin wordt gesproken over een paradijs dat verandert in een parkeerplaats en bomen die worden gekapt en in een museum belanden. Daar moeten we toegang betalen om ze te kunnen zien. Zo vanzelfsprekend dat als het er niet meer is, we ons pas realiseren wat we missen.

Er zijn gelukkig ook nieuwe initiatieven om de insectenstand en de biodiversiteit te vergroten en het gebruik van pesticiden aan banden te leggen. Ik kan gelukkig worden als ik een boomkruiper, staartmees of specht ontdek in ons duingebied. Mensen hebben steeds minder kennis over de natuur, merk ik als ik in een televisiequiz deelnemers zie die amper het verschil weten tussen een hyacinth, blauwe druif, narcis of bomennamen kunnen duiden.

We maken in deze nieuwsbrief weer kennis met nieuwe boswachters. Graag maken we ook kennis met onze vrijwilligers. Mochten jullie leuke en mooie foto's willen delen of iets boeiends hebben beleefd in het Noordhollands Duinreservaat of het Nationaal Park Zuid-Kennemerland dan kunt u dat sturen naar de redactie van: vrijwilligersnieuwsbrief@pwn.nl Wat drijft en inspireert jullie? Daar zijn we erg benieuwd naar.

Ik wens je veel leesplezier!

Hermine Smit

Inhoud

Voorwoord.....	1
De omgevingsmanager als stille kracht achter natuurbeheer.....	2
Even voorstellen... ..	4
Veiligheid op één.....	5
Vacature.....	5
Werkbezoek Paulien en Sjakel.....	6
50 jaar vriendschap.....	7
Aankondiging film.....	8
De 7 leidende principes ...	9
Verslag soortenjaar 2025 in de Hoepuin.....	11
Vegetatiekartering Bakkum – Egmond 2025.....	13
Meertje van Vogelenzang..	14
Werkzaamheden De Zanderij gestart.....	16
Ring en zagen in bos	17
Nieuwe trap.....	17
Bruine eikenpage.....	18
Een icoon is gevallen.....	19
Begrazingsgebied Kraansvlak: uitbreiding over Zeeweg naar de Kennemerduinen	20
Deelname PWN aan onderzoeksproject WildLife.nl	21
Van landschap naar installatie: hoe natuur onze waterzuivering versterkt... ..	23
De duinmaskerbij in Noord-Holland	26
Unieke samenwerking bij herinrichting De Bleek in Egmond	26
Eerste ervaringen met een onderwaterdrone	30
Varia.....	30
Gedicht	34

De omgevingsmanager als stille kracht achter natuurbeheer

Ze werkt sinds mei 2025 als omgevingsmanager Natuur en Beleving bij PWN maar heeft zich nog niet eerder voorgesteld, iets wat met dit interview alsnog gebeurt.

Een organisatie als PWN – bekend van drinkwater én duinbeheer – heeft een bijzondere, veelzijdige opdracht. Naast de “blauwe tak” (water) zet PWN zich in voor het beheer van uitgestrekte natuurgebieden. Dat betekent balanceren tussen beschermen, versterken en verbinden.

In haar functie is Willemijn Wesselink veel in gesprek met partijen in en rondom ons beheergebied. Denk aan gemeenten, de Fietzersbond, Wandelnet, de paardensport, vogelwerkgroepen, Stichting Duinbehoud en andere betrokken organisaties. Haar rol is om deze partijen zorgvuldig mee te nemen in de opgaven waar PWN voor staat. Ze vertelt over onze natuurprojecten, legt uit waarom we bepaalde keuzes maken in ons beheer en waarom maatregelen soms nodig zijn. Waarom bomen worden gekapt, waarom rustgebieden essentieel zijn en waarom PWN haar beleid uitvoert zoals ze dat doen. Het is haar taak om het verhaal achter keuzes helder en begrijpelijk over te brengen, en tegelijkertijd signalen en zorgen uit de omgeving mee terug te nemen naar PWN.



Drie grote opdrachten

Het werk draait in de kern om drie doelen:

1. Natuur in stand houden
2. Natuur versterken waar mogelijk
3. Het beheer zorgvuldig inpassen in de omgeving

En dat laatste is misschien wel de grootste uitdaging. Want natuurbeheer stopt niet bij de duingrens.

Natuurbeheer doe je samen

PWN opereert in een krachtenveld van provincies, duingemeenten, maatschappelijke organisaties, belangenverenigingen en recreatiegroepen. Iedereen heeft een mening, een belang – en vaak ook een passie. Binnen PWN ontwikkelen boswachters, ecologen en projectmanagers van de Taskforce plannen om de natuur gezond en sterk te houden. Soms kunnen die intern worden uitgevoerd. Maar meestal spelen er bredere maatschappelijke belangen mee.

En waar veranderingen plaatsvinden, ontstaan raakvlakken. Denk aan projecten zoals *De Bleek* (elders in deze nieuwsbrief toegelicht), waarbij grondeigenaren spontaan aanboden hun grond terug te geven aan de natuur. Een zeldzaam en inspirerend voorbeeld van samenwerking.

Vaker gaat het minder vanzelf. De aanleg van zonnige zomen of het graven van kerven in de zeereep roept regelmatig weerstand op. Want wat goed is voor de natuur, voelt niet altijd direct goed voor iedereen.

De schakel tussen plan en praktijk

Hier komt Willemijn. Binnen de sector Natuur en Beleving vervult zij die rol. Vanuit “Kweldorado” in Bakkum, alleen de naam werkt al inspirerend, zet zij zich dagelijks in om verbinding te leggen tussen PWN en de buitenwereld.

Tijdens mijn gesprek met haar spatte het enthousiasme ervan af.

Met een achtergrond in bedrijfskunde en een waardevolle zijstap naar de psychologie beschikt Willemijn over precies de juiste combinatie van strategisch inzicht en mensenkennis. Want haar werk draait om luisteren, uitleggen, verbinden en soms incasseren.

Draagvlak creëren in een mondige wereld

Haar ideaal? Dat organisaties en individuen zich herkennen in de doelen van het natuurbeheer. Dat projecten niet alleen begrepen, maar ook gedragen worden.

Maar de praktijk is weerbarstig. Standpunten kunnen blijven botsen. En in een tijd waarin iedereen mondig is en meningen snel worden gedeeld, lopen emoties soms hoog op.

Bij haar aantreden kreeg Willemijn al te horen: de vraag is niet óf je bedreigd wordt, maar wannéer. Helaas heeft ze die ervaring inmiddels ook gehad. Een confronterend aspect van een baan die in essentie draait om verbinding. En toch, of misschien juist daardoor, blijft haar enthousiasme onverminderd groot.

Hoe ziet een ideale werkdag eruit?

Een inkijkje in Willemijns werkdag laat zien hoe veelzijdig haar functie is:

- **Ochtend:** strategisch overleg met de directeur over de opgaven in de binnenduinstrand. Hoe organiseren we dat slim? Welke ruimtelijke puzzel ligt er?
- **Tussendoor:** een geëmotioneerde stakeholder aan de telefoon over een fietspad dat nog steeds onder water staat.
- **Middag:** overleg bij de gemeente Castricum over alles wat er speelt in het duingebied en waar kansen liggen voor samenwerking.
- **Einde dag:** met collega's het veld in om de voortgang van projecten te bekijken, zodat ze stakeholders goed en transparant kan informeren.

Geen dag is hetzelfde. En dat is precies wat het werk zo dynamisch maakt.

De toekomst van het duin

De uitdagingen stoppen niet bij vandaag. PWN werkt momenteel aan een toekomstperspectief voor het duingebied. Want wat betekent klimaatverandering voor de duinen? Hoe reageert de infrastructuur op hevige clusterbuien? Hoe gaan we om met extreme droogte en kans op duinbranden? Welke fietspaden kunnen onderstoven raken door zand? En hoe om te gaan met de enorme toestroom aan recreanten in het gebied? Dit zijn vraagstukken die PWN niet alleen kan oplossen. Samenwerking met gemeenten, provincie, hulpdiensten en recreatiebelangen is essentieel.

Vrijwilligers als ambassadeurs

In haar werk merkt Willemijn dagelijks hoe belangrijk vrijwilligers zijn. Vrijwilligers met een PWN-logo in het gebied worden gezien en gehoord. De verhalen, vragen en opmerkingen die zij van bezoekers meekrijgen, komen via allerlei wegen ook bij haar terecht. Jullie zijn daarmee niet alleen onze ogen en oren in het duin, maar ook echte ambassadeurs van PWN.

Wat jullie vertellen aan bezoekers kan later terugkomen in gesprekken die Willemijn voert met wethouders of andere bestuurders. En net als PWN-medewerkers krijgen jullie ongetwijfeld ook vragen over ons natuurbeheer en de drinkwaterwinning op verjaardagen of in de buurt. Dat maakt het extra belangrijk om ons bewust te zijn van onze rol en van de impact die onze woorden kunnen hebben. Samen – medewerkers én vrijwilligers – werken we aan gezonde, beleefbare en veerkrachtige duinen.

Passie als drijvende kracht

Eén ding is duidelijk: aan werk geen gebrek. Maar belangrijker nog: het werk wordt met zichtbaar plezier en overtuiging gedaan. Willemijn en haar collega's bouwen dagelijks aan natuur die niet alleen sterk en gezond is, maar ook gedragen wordt door de omgeving. En dat is misschien wel de grootste winst van allemaal.

Jan Jaap Moerkerk

Even voorstellen...

De lente staat voor nieuw leven en frisse energie – en dat geldt ook voor PWN! In dit lentenummer stellen we graag nieuwe collega's die sinds kort binnen de Sector Natuur & Beleving zijn gestart aan je voor.

Kelly Hoogenbosch

Hoi allemaal!

Vanaf 1 februari versterk ik het team van Bezoekerscentrum Kennemerduinen en ik heb het al erg naar mijn zin!



Ik ben Kelly Hoogenbosch, 41 lentes jong, getrouwd en trotse moeder van twee jongens. Thuis hebben we ook een vrolijke golden retriever, Joy, die ervoor zorgt dat ik elke dag lekker buiten ben. Wandelen in de natuur is voor mij echt genieten! Daarnaast sport ik een paar keer per week in de sportschool – even lekker mijn hoofd leegmaken.

Iedere zomer trekken we er vier weken op uit naar Spanje. Zon, zee en tapas... dat is voor ons hét moment om op te laden en nieuwe energie op te doen.

Ik werk al 22 jaar bij PWN, vooral achter de schermen op kantoor als managementassistente. Dus als jullie vragen hebben over PWN, schroom niet: ik help jullie graag verder. Ik vind het belangrijk dat we elkaar goed leren kennen en dat jullie weten dat mijn deur altijd openstaat.

Wat ik het allerleukste vind aan deze nieuwe stap? Dat ik nu niet alleen achter een bureau zit, maar ook midden in de natuur en tussen mensen die net zo enthousiast zijn over dit prachtige gebied. Ik hoop veel van jullie te leren en samen mooie dingen neer te zetten. Spreek me gerust aan als je me ziet – ik ben altijd in voor een praatje. Tot snel in het duin!

Noah Barbiers

Beste vrijwilligers van PWN,

Graag stel ik mij even aan jullie voor als nieuwe boswachter van het NHD.

Mijn naam is Noah Barbiers ik ben geboren en getogen in Amsterdam waar ik graag in mijn vrije tijd mijn vaste rondje langs de grachten loop met mijn kleine zoontje in de kinderwagen. Voordat ik bij PWN kwam werken was ik boswachter bij Landschap Noord-Holland. Naast mijn taken als gastheer van de natuurgebieden en het aansturen van pachters werkte ik ook veel samen met vaste vrijwilligersgroepen en leerde daar hoe ontzettend veel werk er verzet wordt als je een goed gemotiveerde groep hebt. Vrijwilligers zijn onmisbaar in het natuurbeheer tegenwoordig en ik heb dan ook altijd met veel plezier samengewerkt. Ik kijk er naar uit om jullie in de duinen tegen te komen!





Anne Hoedeman

Beste vrijwilligers,

Mijn naam is Anne, 32 jaar oud en sinds begin februari versterk ik het team van bezoekerscentra de Hoep en de Duinheide.

Afgelopen 12 jaar ben ik werkzaam geweest in de GGZ, voornamelijk in Amsterdam. Het leek mij tijd voor een nieuwe uitdaging en door mijn liefde voor de natuur, en specifiek ook het Noordhollands Duinreservaat waar ik ben opgegroeid, is deze functie er eentje die heel goed bij mij lijkt te passen. Ik zal mij voornamelijk bezighouden met de portefeuilles marketing, communicatie en winkel.

In mijn vrije tijd wandel ik graag en maak ik regelmatig gebruik van mijn museumjaarkaart. Ook ben ik in januari gestart met de natuurgidsenopleiding van de IVN.

Ik hoop jullie snel eens te ontmoeten, en neem bij vragen gerust contact met me op!

Veiligheid op één



Week van de teek

Vanwege het belang van dit onderwerp ontvangt u binnenkort een aparte nieuwsflits over tekenpreventie en links naar meer informatie over dit onderwerp.

Teken zijn, als het niet te koud is, ook in de winter al actief en ze houden van beschaduwde vochtige plaatsen.

Voor iedereen die veel buiten is, of het nu in de eigen tuin, stadspark of de natuur is, altijd na een bezoek het lichaam controleren op teken.

Vacature

Coördinator Amfibieënwerkgroep Bleek en Berg Bloemendaal

Amfibieën zoals padden, kikkers en salamanders zijn zeer nuttige dieren. Ze verorberen massa's insecten en zijn daarmee een onmisbare schakel in de natuur. Aanwezigheid van deze dieren is ook een belangrijke indicatie voor de kwaliteit van het milieu.

Na overwintering trekken de amfibieën in het vroege voorjaar naar de wateren waar de eitjes (o.a. kikkerdril en paddensnoeren) worden afgezet. Bij Bleek en Berg vindt de trek plaats vanuit de landgoederen en sportvelden richting Meertje van Caprera. Dit is een trek vol gevaren zoals het oversteken van drukke wegen en het passeren van straatkolken. Vrijwilligers zorgen ervoor dat duizenden amfibieën veilig worden overgezet.



De paddentrek piekt kort na het invallen van de schemering en vindt plaats in de periode vanaf begin februari t/m half april. Bij zwoel weer (10° C en regenachtig) kan de trek massale vormen aannemen.

In 2004 werd in de omgeving van Bleek en Berg gestart met het 'rapen' van amfibieën om te voorkomen dat deze dieren slachtoffer van het verkeer zouden worden. Sinds die tijd zijn er 48000 amfibieën veilig over de weg gezet. Sinds de periode 2001 t/m 2006 zijn de aantallen in heel Kennemerland echter met zo'n 75% afgenomen. Bescherming is hard nodig. De laatste 4 jaar zijn er door Amfibieënwerkgroep Bleek en Berg in totaal 5526 amfibieën veilig overgezet.

Van Camperduin tot Aerdenhout zijn 350 vrijwilligers in 17 paddenwerkgroepen actief. Hun inzet heeft samen met voorzieningen als passages en geleidingen ertoe geleid dat lokale populaties nog steeds bestaansrecht hebben. Bleek en Berg kent meerdere treklocaties in de nabije omgeving.

De huidige coördinatoren stoppen met ingang van 2026 met deze activiteiten. Beiden willen graag hun kennis en ervaring delen met hun opvolgers en zijn behulpzaam bij het inwerken. Twee keer per jaar vindt er een coördinatorenoverleg plaats en tegelijkertijd een stukje afstemming met gemeente Bloemendaal.

De nieuwe coördinator draagt zorg voor o.a de volgende activiteiten:

- Het inroosteren, afstemmen en contact houden met de vrijwilligers m.b.t. hun inzet en veilig werken van de ochtend, avond-en straatkolkploeg (leggen van emmers langs geleidingen, amfibieën rapen, het in/uitnemen van paddentrapjes in de straatkolken)
- Het invoeren van soorten en aantallen op www.TelMee.nl
- Klein onderhoud aan passages verrichten en onkruid vrij maken van bijbehorende geleidingen.
- Contact met gemeente en PWN/NPZK m.b.t. groot onderhoud en/of vervanging
- Contact met aangrenzende gebieden (toegankelijkheid, veiligheid, onderhoud etc.)

Gedeeld coördinatorschap is prima. Als coördinator bepaal je of je ook zelf amfibieën wil rapen.

Voor meer informatie en/of interesse kunt u contact opnemen via amfibiewerkgroep.bleekenberg@gmail.com

Werkbezoek Paulien en Sjakel

Op 10 februari waren Paulien Pistor en Sjakel van Wesemael samen in de Kennemerduinen. Daar bezochten zij een aantal vrijwilligers. Ze hebben hen bedankt voor alles wat zij in onze natuurgebieden doen. Wat misschien niet iedereen weet, is dat PWN zonder onze vrijwilligers namelijk niet kan doen wat we doen. Het gesprek was heel open en ze hebben veel vragen kunnen beantwoorden. Paulien merkte dat het gesprek ook iets met hen deed. Het gaf nieuwe inzichten en het vertrouwen om hun rol als ambassadeur met trots op te blijven pakken. Paulien en Sjakel zijn superblij met onze vrijwilligers: zij maken echt het verschil!



Bron: PWN

50 jaar vriendschap

Jelle van de Helm en Henk Wijkhuisen kennen elkaar al vanaf de middelbare school, werden goede vrienden en bleken allebei eenzelfde passie te hebben. Vogels en de Kennemerduinen.

Henk was daar mogelijk nog fanatieker in dan Jelle, want al de tijd dat je op school moest zitten, betekende dat je niet in het duin kon zijn. Daar een goede balans in vinden was lastig.

Van het één kwam het ander en zo ontstond de unieke combinatie van twee gedreven mensen, die met medeweten van de toen nog opererende koddebeiers, hun eigen gebied, de Houtglop/de Pan, uitzochten en daar zijn ze tot op de dag van vandaag niet meer weggegaan.

Gedurende die vijftig jaar hebben ze ook tal van andere gebieden langdurig geïntariseerd, zoals het Klein-Doornen en het Spinnenkoppevlak.

Ze kennen ongeveer iedere grasspriet, weten precies waar hun broedvogels nestelen en het zal duidelijk zijn dat deze twee mannen experts zijn, zoveel weten over het gebied, dat het bijna zonde zou om al die kennis niet met anderen te delen. Jelle is naast vogelaar ook nog eens een zeer getalenteerde natuurfotograaf en Henk is ook nog eens begeistert door de geschiedenis van het zo unieke gebied.

Wat is er nu mooier om al datgene wat ze hebben meegemaakt, onderzocht en op de gevoelige plaat hebben vastgelegd te bundelen en in een prachtig boekwerk vast te gaan leggen. Een megaklus, waar ze ongeveer vier jaar mee bezig zijn geweest.

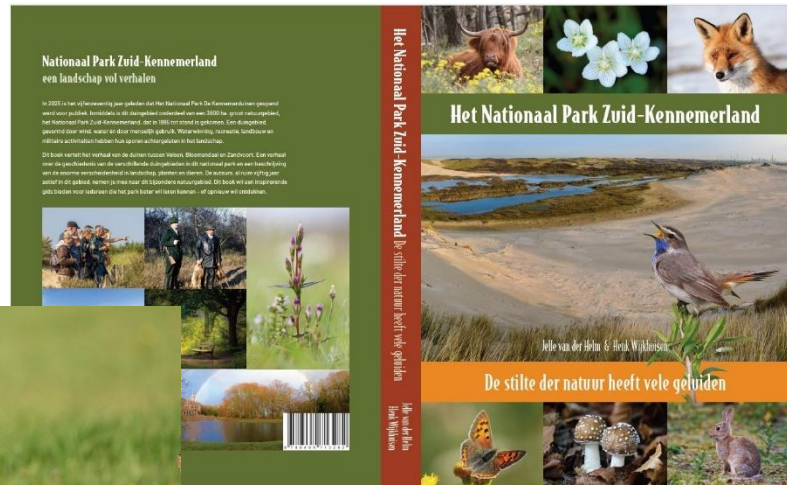


Zoals gezegd, dit boek bevat veel meer dan foto's en beschrijvingen van vogels. Het is een zeer compleet werk over de gebieden van het NPZK. Vanaf IJmuiden in het noorden tot en met het Koningshof aan de zuidkant van het park.

Tijdens het gesprek dat ik met beide heren heb gehad, ontkwam ik er niet dat je wordt meegenomen in alles wat ze in het Nationaal Park Zuid-Kennemerland hebben meegemaakt, want 50 jaar ervaring staat borg voor vele mooie verhalen. Hoe in de loop der tijd er natuurlijk van alles veranderd is. De Kennemerduinen werden onderdeel van het Nationale Park, het Kraansvlak werd aangekocht, de koddebeiers verdwenen en de boswachters kwamen ervoor terug.



Foto: Jelle van de Helm



Natte perioden, afgewisseld met droogte. Waterwinning die werd gestopt, veel meer bezoekers/recreanten verschenen in het duin, de vos deed zijn intrede. Teveel om op te noemen en alles had/heeft zijn effect op de toestand van en in het duingebied en dan hebben we het nog

niet eens gehad over de bedroevende konijnenstand.

De wulp komt in onze duinen eigenlijk niet meer als broedvogel voor. Vos en verstoring door mensen zijn de oorzaak van het verdwijnen van deze unieke duinvogel met die o zo speciale roep. Het gaat Henk en Jelle aan het hart. Op mijn vraag aan hen, wat het meest is bijgebleven, bleken het in essentie toch gedreven vogelaars te zijn. Henk was heel duidelijk dat zijn waarneming van een griel met stip op no 1 stond. Datum, plaats en tijd staan hem eeuwig helder voor de geest. Dat was 28 mei 2013 om 19.30 uur in de Houtglop!

Jelle was lyrisch over zijn zeer unieke (eerste in Nederland) waarneming op 26 mei 2013 vanuit Oost-Azië afkomstige een amoerrootstuitzwaluw bij het Kennemermeer.

Naast het uitgeven van het boek, geven zij ook regelmatig lezingen over het gebied en hun ervaringen en ik ben ervan overtuigd, dat die net zo boeiend zijn als ons gesprek was. Het boek is verkrijgbaar in de boekhandel en in het Bezoekerscentrum Kennemerduinen en is de prijs van €29.95 meer dan waard.

Jan Jaap Moerkerk

Aankondiging film

Op **zaterdag 25 april** om 15.00 uur vertoont bezoekerscentrum De Hoep een bijzondere film over de boskap en natuurherstelmaatregelen in het duingebied bij Bergen.

De documentaire laat zien waarom PWN delen van het naaldbos verwijdert om het duinlandschap te herstellen en de biodiversiteit te verbeteren. Door het dichte dennenbos bereikt te weinig wind het gebied, wat leidt tot verzuring van de bodem en achteruitgang van het open duin.

Na afloop van de film is er in De Hoep gelegenheid om na te praten met projectmanager Niels Hogeweg en boswachter Natasja Nachbar. Zij gaan dieper in op de noodzaak van de werkzaamheden, beantwoorden vragen en nemen je mee in de afwegingen die zijn gemaakt.

Wie de voorstelling in De Hoep niet kan bijwonen, krijgt een tweede kans: op **zaterdag 2 mei**. Om 13.00 uur draait de film opnieuw, deze keer in De Duinheide te Bergen.

Aansluitend verzorgen Niels Hogeweg en Natasja Nachbar een excursie naar het duingebied, waar zij ter plekke uitleg geven over de werkzaamheden, de effecten van de boskap en de doelen van het natuurherstel. Het is een unieke kans om na het zien van de film zelf te ervaren wat er in het gebied gebeurt.



Binnenkort kun je je via de website van De Hoep inschrijven voor zowel de filmvertoningen als de excursie. Houd de site dus goed in de gaten om zeker te zijn van een plek.

De 7 leidende principes van PWN: Goed zorgen voor de wereld om ons heen

De 7 principes van PWN: Samen zorgen voor mens en natuur

Bij PWN willen we samen werken aan een mooie wereld. We zorgen niet alleen voor schoon drinkwater en een gezonde natuur, maar ook voor de aarde en de mensen om ons heen. Daarom hebben we het toekomstplan 'Duurzaam voor elkaar' gemaakt. Daarin staan zeven belangrijke principes centraal:

- CO₂-neutraal – minder uitstoot, meer schone energie
- Circulair – hergebruik van materialen en minder afval
- Natuurinclusief – ruimte voor planten en dieren
- Klimaatbestendig – voorbereid op extreme weersomstandigheden
- Met en voor de omgeving – samenwerken met iedereen om ons heen
- Wendbaar – flexibel inspelen op veranderingen
- Digitaal – slimme digitale oplossingen gebruiken

Deze principes helpen om bewust en toekomstgericht te werken.

Principes uitgelicht

In onze Vrijwilligers Nieuwsbrief belichten we steeds één van de belangrijke principes waar we als organisatie mee werken. Zo weet je precies wat elk principe inhoudt én hoe het jouw werk als vrijwilliger kan ondersteunen, verrijken of raken.

Eerder kwamen al verschillende thema's voorbij, zoals *CO₂-neutraal werken*, *klimaatbestendigheid*, *samenwerken met de omgeving* en *circulair werken*. In elke editie nemen we je stap voor stap mee in wat deze onderwerpen betekenen voor onze dagelijkse praktijk.

Dit keer gaat het over *Natuur inclusief*.

Natuur inclusief

Natuur inclusief werken betekent dat we bij alles wat we doen rekening houden met planten en

dieren. We willen dat de natuur niet alleen behouden blijft, maar ook kan groeien en bloeien. Jij speelt daar als vrijwilliger een belangrijke rol in!

Natuurlijk dragen we met ons werk in de duinen voor een belangrijk deel bij aan het versterken van de natuur. Dat is waar we ons elke dag met heel veel zorg en passie voor inspannen. Maar Natuur inclusief gaat vooral ook over het versterken van de natuur buiten beschermde natuurgebieden. Dus overall in onze samenleving, van stad tot schoolplein, bedrijventerrein of drinkwaterproductielocatie. Misschien heb je al eens gehoord over het Collectief Natuur inclusief. In dit landelijke collectief werken overheden, publieke en private partijen en burgers samen aan een natuur inclusieve samenleving. Met als ultiem doel een Natuur inclusief Nederland in 2050. PWN is ook onderdeel van deze beweging. Mocht je nieuwsgierig zijn geworden, neem dan eens een kijkje op de website: <https://www.collectiefnatuurinclusief.nl/>.

Onze ambitie om natuur inclusief te zijn geven we vorm door meer natuur toe te voegen op alle terreinen die we in bezit of beheer hebben. We werken bijvoorbeeld aan meer natuur en natuurvriendelijk beheer op onze drinkwaterproductielocaties. Onze boswachters denken hierover mee. Ook willen we aan de slag met het terrein rondom ons hoofdkantoor. Als eerste stap voegden we moeras- en waterplanten aan onze vijver toe. Dit 'zuiverende landschapje' trekt niet alleen heel veel libellen, waterjuffers en kikkers aan, maar verbetert ook de waterkwaliteit. Samenwerken met de natuur zit natuurlijk in ons DNA. Dat doen we al decennialang in de duinen. Dit is ook een mooie manier om te zorgen voor meer natuur in Nederland. Bij onze productielocatie in Andijk zijn we nu volop bezig met het ontwikkelen van een plan voor een combinatie van waterbekkens met een natuurgebied van 150 hectare. Dit natuurgebied voegt rietmoeras en ondiep water met waterplanten toe aan het IJsselmeergebied. Belangrijk leefgebied voor veel soorten, dat nu nog grotendeels ontbreekt ([Klimaatbuffer IJsselmeer | PWN](#)).

Maar een natuur inclusieve samenleving maken we uiteindelijk met zijn allen. In het Nationaal Park Zuid-Kennemerland is een voorbeeld 'duintuin' aangelegd. Hiermee hopen we mensen te inspireren zelf ook een duintuin aan te leggen of te kiezen voor lokale bloemen en planten voor in de tuin of op het balkon. Op deze manier versterken we samen de natuur in en rondom de duinen. Sommige buurtbewoners vergroenen hiermee zelfs hun hele straat!

Mocht je graag tips willen over hoe je zelf je omgeving natuur inclusiever kunt maken, dan kun je hiervoor terecht bij diverse organisaties en platforms zoals [Bouw Natuurinclusief](#): biedt toegankelijke adviezen, checklists en inspirerende voorbeelden voor iedereen die zijn huis of omgeving natuurvriendelijker wil inrichten. Vooral voor particulieren is dit een fijne en laagdrempelige startplek.

Ook bij [Nest Natuurinclusief](#) vind je veel kennis en handreikingen over natuur inclusief bouwen en ontwerpen. Hun materialen laten zien hoe kleine ingrepen al helpen om de biodiversiteit te vergroten. Of wil je nóg dieper duiken in wat er mogelijk is? De [Praktische gids Natuurinclusief Ontwikkelen](#) bevat concrete maatregelen, checklists en informatie over vogels, vleermuizen, egels, insecten en andere soorten die je kunt helpen in je eigen omgeving.

Ook wij laten ons graag inspireren door jullie. Deel via [de mail](#) met ons een foto van jouw natuur inclusieve initiatief of tip en we besteden daar aandacht aan in de Week van de Biodiversiteit (van vrijdag 15 tot maandag 25 mei a.s.).

*Myrthe Fonck,
Strategisch Adviseur Natuur*

Verslag soortenjaar 2025 in de Hoeptuin



Foto Marianne Snablie: Hoeptuinpoel

Aanleiding

Begin 2024 werd de tuin van bezoekerscentrum De Hoep in Castricum volledig opnieuw ingericht. Om de gevolgen voor de biodiversiteit in kaart te brengen, doopten we 2025 om tot 'soortenjaar'. Onze boswachters hadden als doel om in 2025 minimaal 2025 soorten te registreren. Dat doel is behaald. In juni werd al de 2025e soort geregistreerd.

In 2025 organiseerde PWN de soortentelling in de vorm van een Bioblitz, op de website van waarneming.nl. Een Bioblitz is een online challenge waarbij je een vooraf bepaald aantal soorten wilt registreren in een afgebakend gebied met een wedstrijd element, een onderzoek naar biodiversiteit waar iedereen aan mee kan doen. Het doel van dit soortenjaar was om bezoekers meer te betrekken bij enerzijds de enorme rijkdom aan duinsoorten en anderzijds om te zien wat er na de herinrichting van de voor- en achtertuin van de Hoep te zien is qua soorten.

Er zijn zeven themagebieden vormgegeven in de Hoeptuin die allemaal een verschillend habitat vertegenwoordigen. Zo zijn er een vochtige duinvallei, een poel, een grote duinplas (de ijsbaan), duinstruwelen, kleine stukjes duingrasland, ingezaaide akkertjes en een stinzenbos met allerlei boomsoorten te vinden in de tuin. Om te zien wat dit oplevert en of zo kort na de herinrichting de daarbij horende soorten hun plekje al gevonden hadden, was een soortenjaar een voor de hand liggend event.

Om het spannend te maken werd een hoog streefaantal bedacht: namelijk 2025 soorten. Er lag een draaiboek klaar om specialisten van de kleinste bodembeestje en andere micro-organismen op te roepen, mocht het soortenaantal aan het einde van de zomer nog te laag liggen om het doel te halen. Echter, tot grote verbazing van velen, ging het met de hulp van reguliere bezoekers, boswachters en een aantal lokale soortgroepspecialisten zo hard dat dit niet nodig was. Na een half jaar werd het aantal soorten van 2025 namelijk al behaald! Daarna zakte bij veel deelnemers de motivatie wel wat weg om nog veel energie te steken in het zoeken naar nieuwe soorten. Desondanks werden nog ruim 700 soorten aan de lijst toegevoegd. In totaal hebben 290 mensen een steentje bijgedragen aan het soortenjaar.

Boswachter Wouter Bol: "We verwachtten dat het een uitdaging zou worden om op een klein oppervlak voldoende soorten te vinden. Maar de rijkdom aan typische duinsoorten uit de directe omgeving en de hulp van insectenkenners hebben dit project onverwacht snel tot een succes gemaakt."



Foto: De Hoep is rijk aan typische duinsoorten (Bron: PWN)

Zeldzaam en bijzonder

De lijst met waarnemingen is gevarieerd en telt ook een aantal zeldzame soorten. Deze bevestigen het belang van het Noordhollands Duinreservaat als leefgebied voor planten en dieren. Door monitoring, onderzoek en projecten als het soortenjaar, krijgen we waardevolle informatie over onze biodiversiteit. Een aantal opvallende soorten zijn:

Gestreepte pijlstaart – Zeer zeldzaam
Een grote trekvlinder uit het Middellandse Zeegebied. Deze soort kent soms jaren met veel waarnemingen in Nederland. Dit

jaar was zelfs de grootste invasie ooit. Ook in de Hoeptuin vloog een exemplaar rond.

Foto: Gestreepte pijlstaart (Bron: PWN)



Zeearend

Zeearenden worden in Nederland gelukkig steeds vaker gezien. Langs de kust zijn waarnemingen echter nog zeldzaam. Daarom was het extra bijzonder dat er op 23 maart ineens vier zeearenden boven de Hoeptuin vlogen. Even later sloot een vijfde zich aan. De vogels bleven enkele minuten boven het bos ten noorden van de Hoeptuin hangen en voerden daar (schijn)aanvallen op elkaar uit, voordat ze verder trokken. Op 10 augustus was het weer raak toen er wederom twee zeearenden boven de Hoeptuin rondcirkelden.



Witstipplatlijfje – Zeer zeldzaam

In de Hoeptuin zetten we bij goed weer een nachtvlinderval neer. Met een felle lamp worden de vlinders gelokt en opgevangen in een bak.



Dat leverde bijzondere vondsten op, zoals het zeldzame witstipplatlijffe. Deze soort komt in Nederland bijna alleen voor in Limburg en in de duingebieden van PWN. Het witstipplatlijffe is een van de weinige soorten die als volwassen vlinder de winter doorkomt. Zodra het warmer wordt, gaat hij op zoek naar voedsel en een partner.

Foto: Witstipplatlijffe (Bron: PWN)

Moeraswespenorchis

In juli stond in de Hoeptuin de moeraswespenorchis in bloei. Deze orchidee groeit graag op vochtige, kalkrijke plekken die in de winter onder water staan en in de zomer droogvallen. In de Hoeptuin heeft hij zo'n plek gevonden in de nagebootste natte duinvallei. Deze kleine poel werd bij de aanleg van het bezoekerscentrum gegraven en ingezaaid met zaden uit een andere duinvallei. Zo konden bijzondere soorten, zoals de moeraswespenorchis, zich hier vestigen. Met zijn slanke stengel en tros van paarsgroene bloemen is het een opvallende verschijning in de zomer.



Foto: In juli stond in de Hoeptuin de moeraswespenorchis in bloei (Bron: PWN)

Venstervlekmot – Zeer zeldzaam

Deze zeldzame soort komt in Nederland bijna alleen voor in onze duinen: Nationaal Park Zuid-Kennemerland en het Noordhollands Duinreservaat. Daar is hij vrij algemeen, maar op andere plekken wordt hij nauwelijks gezien. Over de levenswijze van de venstervlekmot is nog weinig bekend: dat maakt hem extra bijzonder voor onderzoekers en natuurliefhebbers.

Wouter Bol en Nature Today



Foto: Venstervlekmot (Bron: PWN)

Vegetatiekartering Bakkum – Egmond 2025

Tussenrapportage

De vegetatiekartering van 2025 maakt deel uit van een meerjarige, terreindekkende inventarisatie binnen het Natura2000-gebied Noordhollands Duinreservaat (NHD) en de Kennemerduinen (KD).

Deze grootschalige kartering loopt van 2024 tot en met 2027 en vormt de basis voor het actualiseren van habitattypen binnen de Natura 2000-status.

Wat is vegetatiekartering?

Bij vegetatiekartering wordt per vlak bepaald tot welke plantensociologische eenheid het behoort. Dat gebeurt op basis van de in het veld aangetroffen plantensoorten. De voorbereiding vindt plaats achter de schermen: op luchtfoto's worden herkenbare vegetatie-eenheden alvast als vlakken ingetekend en er wordt gewerkt met een vooraf opgestelde lijst van karteereenheden, afgestemd op de lokale terreinkenmerken. Met deze informatie op de tablet worden alle vlakken in het veld bezocht en toegewezen aan een specifiek vegetatietype. Denk aan de diverse vormen van duingraslanden, waarin de verhouding tussen soorten zoals A en B verschil maakt in de typering.

Voortgang 2024–2027

Het gebied wordt gefaseerd gekarteerd:

- **2024** – Bergen-Zuid tot Egmond
- **2025** – Egmond tot Bakkum
- **2026** – Bakkum tot en met Castricum
- **2027** – Heemskerk tot Wijk aan Zee en Bergen-Noord

In de eerste helft van **2028** worden de complete resultaten opgeleverd, bestaande uit:

- een geodatabase met kaartvlakken en opnamelocaties;
- een database met detailgegevens;
- een bestand met vegetatieopnamen (export Turboveg);
- een gebiedsdekkende Natura 2000-habitattypenkaart

Iedere fase wordt afgesloten met een tussenrapportage waarin nieuwe vegetatietypen en eventuele knelpunten worden toegelicht.

Resultaten 2025 – Egmond tot Bakkum

De veldkartering van 2025 vond plaats van **19 juni tot 29 oktober**. Gestart werd in de duingraslanden, waarna het werk in de bossen werd afgerond.

In 2025 is in totaal 1.490 hectare gekarteerd, plus nog 131 hectare in de Wimmenumerduinen die in 2024 was blijven liggen.

Tijdens het veldwerk zijn op enkele plekken nog de effecten zichtbaar geweest van de hoge waterstanden in 2023 en 2024. In doorgaans droge duindelen kwamen pioniersoorten van natte omstandigheden voor, wat het typeren soms bemoeilijkte.

Ook recent gemaaide of intensief begraasde locaties zorgden voor uitdagingen. Waar mogelijk is de vegetatie gereconstrueerd op basis van nog herkenbare soorten.

Een mooi resultaat is dat **vier nieuwe typen** aan de typologie zijn toegevoegd. Deze worden vanaf nu meegenomen in de kartering van de overige deelgebieden.

Natasja Nachbar,
Boswachter

Meertje van Vogelenzang

In het NHD (Noordhollands Duinreservaat) bij Castricum ligt een bijzonder stukje natuur: het Meertje van Vogelenzang. Dit is in de omgeving beter bekend als de Karpervijver. Het meertje is vernoemd naar de beheerder van dit vroegere landgoed. De plek wordt vooral gewaardeerd vanwege de rust en de unieke natuur. En dat willen we graag zo houden. De komende tijd nemen we verschillende maatregelen om de natuur weer sterk en gezond de toekomst in te laten gaan.

Waterkwaliteit verbeteren

De volgende werkzaamheden voeren we uit om de waterkwaliteit in het Meertje van Vogelenzang te verbeteren:



- We verwijderen de sliblaag op de bodem van het meertje. Dit is een laag modderige grond. Door vallende bladeren en dode planten is deze laag in de loop van de jaren ontstaan. We verwijderen dit door met een zuigslang het slib uit het meertje te halen en tijdelijk in een weilanddepot (opslagplek) neer te leggen. Hier kan het slib drogen en daarna wordt het gebruikt als een uitstekende voedingsstof op het land van agrariërs;
- Ook verwijderen wij een klein deel van de huidige planten en bomen. Hierdoor ontstaat een oever die geleidelijk afloopt tussen land en water;
- Rondom het meertje leggen we 'zonnige zomen' aan. Een zonnige zoom betekent dat de overgang vanaf het bospad naar het bos geleidelijk gaat. Dit gaat van lage begroeiing met bloeiende planten en struiken naar hogere bomen. Zonnige zomen ontstaan doordat we direct aan het pad bomen weghalen. Hierdoor ontstaan nieuwe open en zonnige plekken. Hier voelen insecten, zoals vlinders en bijen zich uitstekend thuis. Zonnige zomen vind je al op veel meer plekken langs de paden in de duinen. Dat is een groot succes, want hierdoor komen er meer insecten, vogels en kruiden. Verder van het pad ringen we sommige bomen, zodat ze uiteindelijk afsterven. Zo ontstaat dood hout dat waardevol is voor bijvoorbeeld spechten en paddenstoelen;
- Op enkele plekken halen we bomen weg die op een grote drinkwaterleiding groeien. In geval van nood moeten wij direct bij de waterleiding kunnen komen. Daarnaast vormen deze bomen een risico. Als ze omwaaien, beschadigen hun wortels de leiding.
- De oude vuilstort in een deel van het bos ruimen we op. Zo maken we een open plek waar de natuur tot bloei kan komen.
- In het meertje maken we een 'vissenbos'. Dit doen we door verwijderde bomen op de bodem van het meertje te leggen. Zo ontstaan onder water betere schuil- en paaiplaatsen voor vissen. Paaiplaatsen zijn plekken waar vissen paren en eitjes leggen. Boven water maken ijsvogels gebruik van de uitstekende takken en boomstammen om te rusten en te jagen. We leggen een paar bomen dicht bij het vogelkijkscherm, zodat de kans groot is dat bezoekers deze vogels goed kunnen bewonderen.
- We vervangen het vogelkijkscherm in de buurt van de parkeerplaats. Zo genieten bezoekers nog meer van de watervogels die het meertje rijk is. Voor mensen met een beperking of handicap is de vogelkijkplek ook toegankelijk.
- Het bruggetje over het meertje krijgt een opknapbeurt, zodat deze weer jaren mee kan. Vanaf de brug hebben bezoekers goed zicht op de vissen en het andere waterleven.

Waarom voert PWN deze werkzaamheden uit?

PWN is drinkwaterbedrijf en natuurbeheerder in Noord-Holland. Op diverse plekken in het Noordhollands Duinreservaat voeren we projecten uit om de natuur te verbeteren. Gezonde en veerkrachtige natuur draagt bij aan een gezonde leefomgeving voor iedereen. We werken hierin samen met de provincie Noord-Holland.

Wat merken bezoekers van de werkzaamheden?



- Het gebied blijft open voor wandelaars en fietsers. Wel sluiten we delen van paden en wegen tijdelijk af in het duingebied;
- We werken in het winterseizoen om planten, dieren en bezoekers zo min mogelijk tot overlast te zijn. Er rijden af en toe voertuigen heen en weer die nodig zijn voor de werkzaamheden. Deze rijden vooral tussen de Zeeweg, de Kroftlaan en de Dennenlaan;
- De Haagscheweg houden we zoveel mogelijk vrij van voertuigen voor de werkzaamheden;
- We richten aan de Haagscheweg een weilanddepot (bewaarplaats) in om het slib tijdelijk in op te slaan. Dit depot blijft in gebruik tot de winter van 2026/2027;
- De brug bij het meertje is tijdens een deel van de werkperiode niet te gebruiken.

Dank aan boswachter Wouter Bol.

Jan Jaap Moerkerk

Werkzaamheden De Zanderij gestart

Vanaf januari 2026 verandert 22 ha agrarische grond bij station Castricum in een

toekomstbestendig natuurgebied. Er komt ruimte voor waterberging, natuur en recreatie.

Bij de inrichting houdt PWN rekening met een veranderend klimaat, met meer extreme regenbuien en langere natte perioden. In samenwerking met Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier (HHNK) zorgen we ervoor dat water van piekbuien goed



kan worden opgevangen. Hierdoor blijft wateroverlast voor de omwonenden beperkt.

Het nieuwe natuurgebied krijgt natte duinvalleien met hogere duintjes, kronkelende paden en duinbeekjes. Via vlonderpaden kunnen bezoekers het gebied verkennen. Ook komen er bankjes om te rusten en van de omgeving te genieten.



Op 26 januari gaven provincie Noord-Holland, gemeente Castricum, HHNK en PWN samen met omwonenden het startsein voor de werkzaamheden.

De paden worden bovendien geschikt voor rolstoel- en rollatorgebruikers. Naar verwachting zijn de werkzaamheden in juni 2026 afgerond. Meer informatie over het project is te vinden op pwn.nl/zanderij.

*Isa Bosboom,
medewerker MC Services,
team Communicatie*

Ringen en zagen in bos langs noordzijde Hoofdweg

De boswachters van PWN maken het bos langs de Hoofdweg in Heemskerk geleidelijk opener. Aan de zuidzijde doen zij dit door selectief bomen te verwijderen, waarbij oude eiken en meidoorns worden gespaard.

Ook aan de noordzijde wordt het bos opener gemaakt, omdat veel bomen daar in slechte conditie zijn. Door bomen te kappen en te ringen stimuleert PWN de ontwikkeling naar een lichter bos met loofbomen en struiken. Zieke en verzwakte bomen verdwijnen, waardoor ruimte ontstaat voor jong loofbos. Zo sluiten de vorig jaar versterkte zonnige zomen ten oosten van dit gebied beter aan op de open duingebieden. Deze verbinding maakt het voor soorten die van open duin houden mogelijk zich vrij tussen de gebieden te bewegen. Daarnaast kan de dynamiek van wind, zand en zout verder het duingebied binnendringen. De oude eiken en meidoorns blijven ook hier behouden.

Bij het verwijderen van bomen houdt PWN nadrukkelijk rekening met aanwezige natuur, zoals roofvogelnesten, holtes voor vleermuizen en nestplekken van zangvogels. Er wordt kleinschalig gewerkt en veelal met de hand. Machines blijven op paden of rijplaten om bodemschade te voorkomen.

Ook bij de Middenweg en in de Krim werkt PWN aan meer openheid in het bos om de biodiversiteit te vergroten. Hier worden vooral dennen en eiken omgezaagd en ter plekke in het bos achtergelaten, of geringd zodat ze langzaam afsterven. Dit creëert ruimte voor bosverjonging met kruiden, struiken en loofbomen.

Met dank aan boswachter Wouter Bol.

Jan Jaap Moerkerk

Nieuwe trap

Net voor het einde van 2025 is er een mooie nieuwe trap in Bergen (NH) opgeleverd. De oude, bestaande uit betonbalkjes, kon echt niet meer. Voor de liefhebbers van trappen een aanrader, de trap loopt uitstekend. Wandelen, rennen, omhoog, omlaag, het kan allemaal. Steil en lang is-ie wel, maar ja, dat was het te overbruggen hoogteverschil nu eenmaal ook. Je kunt deze trap vinden in de duinen bij Bergen, zo tegenover skibaan II primo. En bijna emissieloos uitgevoerd want je kunt nooit helemaal uitsluiten dat hardwerkende vakmensen toch zo hier en daar iets uitstoten.....



*Natasja Nachbar,
Boswachter*

Bruine eikenpage

Het moet toch een eigenaardig gezicht zijn geweest. Vier volwassen mensen, uitgedost in een groen PWN pak en op de knieën kruipend door het duin. Op de rug van de jas met grote letters: 'boswachter'. Aha, dat verklaarde misschien wat hier gebeurde. Zo te zien werd er gezocht naar iets, iets kleins.....

Klopt, eind januari is er door een groepje boswachters gezocht naar de eitjes van een specifieke vlindersoort, de bruine eikenpage. Deze vlinder staat landelijk nogal onder druk en komt vooral voor in de duinen bij Bergen en in lage aantallen op andere plekken in het NHD. De provincie NH heeft deze soort aangewezen als doelsoort, dus daar 'moeten we iets mee'.

Dat doen we overigens graag, maar voor je iets kunt doen of laten, moet je eerst weten waar het beestje te vinden is. Dat kun je bijvoorbeeld doen door naar de eitjes te zoeken, die in de winter te vinden zijn. Je



Dat witte stipje is het eitje.



weet dan meteen dat daar voortplanting plaatsvindt en dat er alle kansen zijn op een populatie. En jawel, gevonden. Twee eitjes! Het lijkt niet veel, maar als je weet dat ze ca 1/2 mm groot zijn en op ongeveer 15 cm hoog aan het stammetje van een klein eikje geplakt zouden moeten zitten.... Vind dat maar eens.....

De vreugde was groot en dat geeft energie voor een volgende zoektocht. Ook dan weer kruipend door het natte mos en zo.

Vervolg....

Tja, na ons bruine eikenpage-eitjes-zoekavontuur in januari kreeg het verhaal op 5 februari een vervolg. Daar kropen de

boswachters weer, dik ingepakt om warm te blijven bij een temperatuur rond het vriespunt met daarbij een ijzige wind. Maar hé, boswachters zijn niet zomaar klein te krijgen. En opnieuw werden in De Rellen, bij Wijk aan Zee, de kleine eikjes opgespoord en zorgvuldig afgespeurd naar kleine wittige friemeltjes van circa 0,5 mm.

Helaas niets gevonden deze keer, maar van onze vorige actie weten we dat er voortplanting plaats vindt van deze kwetsbare dagvlindersoort. Zoals eerder vermeld, deze vlinder verdient extra aandacht om zijn/haar voortbestaan - eh, nou ja - te laten voortbestaan. Dan wil je weten waar nectar wordt geconsumeerd (zomer) en waar eitjes de winter door komen. Er wordt nog een poging gewaagd voordat op 1 maart het broedseizoen van start gaat. Want juist die plekken waar wij rondkruipen zijn

precies de plekken waar de Boomleeuwerik haar eitjes verstopt. En die moeten we nu juist niet vinden! Teleurgesteld dat we geen eitjes hebben gevonden vanmiddag? Ja, wel een beetje, maar er is altijd iets anders moois te vinden. En, zoals op de foto te zien, je bekijkt je terrein weer eens vanuit een ander gezichtspunt.

26 februari was een laatste speurtocht naar eitjes van de bruine eikenpage. Nu niet in de Rellen, maar in een klein, beschut gelegen valleitje daar vlakbij met de gedachte: als het in de Rellen kan, kan het hier zeker. Dus daar kropen we weer, door hoog en laag gras, speurend naar geschikte eiken en dan maar turen en hopen dat je oog net op dat ene onregelmatigheidje op het eikje zou vallen waarvan je onderbuik roept: ja! Ja, daar is er een! Ook als je niet helemaal gefocust bent, lukt het om toch te vinden wat je zoekt, als je het zoekbeeld maar hebt. Dus, na langs zoeken, jawel, één klein groenig frutseltje. Loepje erbij en hoera! het is een eitje. Wel een eitje met een gaatje, dus hoogst waarschijnlijk gepredeerd, en ook helemaal groen van de algen aanslag, maar toch. Daar wordt je dan toch evengoed wel blij van, want voortplanting is nu ook op deze plek aangetoond.



Voor dit jaar stoppen we ermee, veel vogels zijn al actief aan het zingen en maken aanstalten om een territorium te claimen en daar hun nest in te maken. Een aantal vogels broed op de grond en heeft een voorkeur voor de plekken waar wij naar vlindereitjes zoeken. Dus maken wij plaats. Er is ook wel weer wat anders te zoeken hoor, binnenkort beginnen we weer met het tellen van vlinders, libellen, zandhagedissen enz. op vaste teltrajecten.

Had ik eigenlijk al laten zien hoe de bruine eikenpage eruit ziet? Op de foto een imago, een volwassen vlinder, in zijn/haar klassieke houding op een tros ligusterbloemen. Daar zitten ze vaak, en zitten ze stil, dan zie je ze bijna niet. Weer zo'n speurtocht.....

*Natasja Nachbar,
boswachter*

Een icoon is gevallen



Kortgeleden is een iconische Schotse Hooglander overleden in het NPZK.

Deze dame is geboren op 26 april 2003 in Rhee (Drenthe). Ekogrön (eigenaar van de grote grazers in het NPZK) heeft haar gekocht toen ze vijf maanden was en ingezet in diverse gebieden. Vanaf 2014 liep ze in het NPZK met haar laatste dochter en het kalf van die dochter. Ze was dus oma en heeft lang kunnen genieten van haar nageslacht.

Overigens heeft ze in haar leven in totaal zes kalveren gekregen. Dit hadden er veel meer kunnen zijn (vanaf haar



tweede jaar kreeg ze jaarlijks een kalf) maar door herplaatsing in terreinen zonder stier heeft ze in 2010 haar laatste kalf gekregen waar ze nog steeds samen mee liep.

Deze koe was zeer herkenbaar doordat haar hoorns zodanig krom waren dat ze terug groeiden haar voorhoofd in. Na een aantal keren jaarlijks stukjes eraf halen is de groei op een gegeven moment gestopt. Door deze aparte hoorgroei is ze door de boswachters tot "brilkoef" gedoopt.

Ze heeft ook nog enkele jaren met een GPS-zender gelopen en zelfs meegewerkt aan een pilot-project met volgzenders opgeplakt aan haar hoorns. Ze is bijna 23 jaar oud geworden en staat daarmee in de top 3 van oudste dieren van Ekogrön. Ze is gestorven in het NPZK en mag hier blijven liggen voor onderzoek. Ze wordt dus geheel weer opgenomen in de kringloop van het leven. En daarmee is haar verhaal ook voor Ekogrön rond.



Dank aan Rens de Boer voor de info en foto's.

Jan Jaap Moerkerk

Begrazingsgebied Kraansvlak: uitbreiding over Zeeweg naar de Kennemerduinen

Het voornemen om het begrazingsgebied van Kraansvlak, wat nu zo'n 340 hectare groot is, met ongeveer 200 hectare uit te breiden, is al eerder ter sprake geweest in de Nieuwsbrief.

Nu lopen wisenten, koniks paarden en hooglanders nog in begrazingsgebied Kraansvlak maar na de uitbreiding kunnen zij ook naar het gebied van de Kennemerduinen ten noorden van de Zeeweg

gaan.

Er is natuurlijk wel het een en ander nodig om dit voornemen daadwerkelijk uit te voeren. Zo loopt - het uit te breiden gebied gedeeltelijk door Middenduin, ook onderdeel van Nationaal Park Zuid-Kennemerland maar in beheer bij Staatsbosbeheer (SBB). Overleg met SBB is gaande en verloopt uiterst voorspoedig. Daarnaast zijn de gemeente Bloemendaal en de Provincie Noord-Holland ook belanghebbende partijen en ook zij zijn positief gestemd. Al met al een mooi vooruitzicht.



Ruwweg gaat het gebied in de Kennemerduinen lopen vanaf het Ecoduct noordwaarts tot nabij 't Wed, westwaarts achter de Erebegraafplaats langs tot de westkant van het Spartelmeer.

Het uit te breiden gebied blijft overigens buiten de bestaande fiets- en wandelpaden.

Bij het Spartelmeer staat al een mooie vogelkijkhut, waar het bezoekende publiek een kans krijgt om de grote grazers te kunnen bewonderen. Moeten ze wel in de buurt zijn uiteraard.

Jan Jaap Moerkerk

Deelname PWN aan onderzoeksproject WildLife.nl



Er leven steeds meer wilde zoogdieren in Nederland. Vrij levende runderen en paarden grazen in natuurgebieden. Ook herten, wilde zwijnen en grotere roofdieren als de wolf hebben inmiddels een vaste plek in ons landschap. De terugkeer en opkomst van deze dieren zorgt ook voor meer ontmoetingen met de mens.

Dit is de aanleiding voor de start van het onderzoeksproject WildlifeNL. Binnen dit project onderzoeken wetenschappers en maatschappelijke partners hoe mens en dier met elkaar kunnen samenleven in het Nederlandse landschap. PWN is onderdeel van het WildlifeNL-consortium en Nationaal Park Zuid-Kennemerland – dat onder andere door PWN wordt beheerd – is een van de twee Living Labs. Dit zijn proeftuinen waar het onderzoek plaatsvindt in een echte, alledaagse omgeving. Het tweede Living Lab is in [KempenBroek](#).

Living Lab Zuid-Kennemerland

Het Nationaal Park Zuid-Kennemerland is een duingebied, omgeven door een veelal stedelijke omgeving. In de achtertuin van Haarlem en op nog geen half uurtje rijden van Amsterdam, ontvangt het gebied jaarlijks meer dan 3 miljoen bezoekers.



Exmoor pony's (Bron: PWN)

Veel van deze bezoekers geven aan dat het tegenkomen van grote zoogdieren in het gebied positief bijdraagt aan hun natuurbeleving. Sommige mensen komen zelfs speciaal om kans te maken om ze te zien! Anderzijds zorgt de aanwezigheid van grote zoogdieren soms ook voor negatieve interacties met de mens. Een voorbeeld zijn de wildaanrijdingen met damherten die plaatsvinden op de Zeeweg in Overveen, die het gebied doorsnijdt.

Onderzoek

De komende jaren gaan PhD-onderzoekers en studenten aan de

slag met verschillende onderzoeksvragen in het gebied. De focus ligt op het beter begrijpen van het gedrag van mensen en grote zoogdieren en hun interacties. Zo observeren we bijvoorbeeld hoe grote grazers reageren op de aanwezigheid van mensen, maar ook hoe mensen zo'n ontmoeting ervaren. Hierbij zijn we geïnteresseerd in individuele interacties, maar bijvoorbeeld ook in de invloed van mensen op het dag-nachtritme en de ruimtelijke verspreiding van grote zoogdieren in het gebied.



Konikpaarden (Bron: PWN)

Een van de doelen van het onderzoek is ook het testen van de inzet van technologie bij het bestuderen en het positief beïnvloeden van mens-dierinteracties. Denk aan de inzet van wildcamera's en het gebruik van gps-halsbanden om meer te weten over hoe dieren het gebied gebruiken. Of de ontwikkeling van apps die informatie geven over de aanwezigheid van grote grazers en hoe je het beste met deze dieren om kunt gaan.

Oog voor de belangen van mens en dier

Naast ecologie en technologie, is er binnen WildlifeNL ook nadrukkelijk aandacht voor ethische, filosofische en communicatieve vraagstukken. Zo houden we onze communicatie en ons beleid tegen

het licht van het idee van co-existentie en dat mensen en dieren samen een onderdeel vormen van een ecosysteem. En trainen we in het voeren van constructieve dialogen tussen partners met soms verschillende belangen.

Dit alles met als ultieme doel handvatten te vinden voor het conflict tussen samenlevende mensen en dieren in het Nederlandse landschap, met oog en ruimte voor elkaars belangen.

Bron: Nature today.

Teksten en foto's PWN.

Van landschap naar installatie: hoe natuur onze waterzuivering versterkt

Vanuit het onderzoeksteam Drinkwater Onderzoek & Technologie (DOT)

Wat als waterzuivering niet alleen met techniek hoeft, maar ook met de kracht van natuurlijke processen? Bij PWN onderzoeken we hoe natuurlijke processen vóór en rondom de zuivering kunnen bijdragen aan stabielere waterkwaliteit, minder piekbelasting door troebelheid en algen, en een robuuster drinkwatersysteem.

Binnen PWN werken we dagelijks aan veilig en betrouwbaar drinkwater. Daarbij combineren we al decennialang natuurlijke zuiveringsprocessen in de duinen met technische zuiveringsinstallaties. Deze samenhang vormt een onmisbaar onderdeel van ons drinkwatersysteem. Tegelijkertijd veranderen de omstandigheden waarin we werken. Bronnen worden grilliger, waterkwaliteit varieert sterker en extremen zoals droogte en hevige neerslag nemen toe.

Die ontwikkelingen zetten deze bestaande balans onder druk. De centrale vraag is daarom niet óf techniek nodig blijft, maar hoe we ons zuiveringssysteem als geheel robuuster kunnen maken. Steeds duidelijker wordt dat natuurlijke zuiveringsprocessen hierin een waardevolle rol kunnen spelen: als aanvulling op techniek, vóór en rondom de zuivering.



Waarom natuurlijke zuivering nu relevant is

Onze technische zuiveringsinstallaties zijn ontworpen voor precisie. Ze functioneren het best wanneer het instromende water voorspelbaar is: helder, met beperkte variatie en zonder plotselinge pieken. In de praktijk zien we echter dat onze belangrijkste bron, het IJsselmeer, steeds grilliger wordt. Na harde wind kan het water plotseling troebel zijn. In warme zomers nemen algen en organisch materiaal toe en is verzilting een toenemende uitdaging. Hevige neerslag spoelt extra stoffen het systeem in, en tijdens langdurige droogte verandert de samenstelling van het water opnieuw. Al deze schommelingen komen terecht bij installaties die juist het meest efficiënt opereren bij stabiel water.

Natuurlijke systemen gaan daar anders mee om. Waar techniek is geoptimaliseerd voor controle, is natuur gebouwd op variatie. In een moeras vertraagt water vanzelf, waardoor pieken in troebelheid en algenconcentraties worden afgevlakt. In brede voorzones krijgt water tijd om tot rust te komen. Organisch materiaal en algen wordt niet in één stap verwijderd, maar geleidelijk vastgelegd en afgebroken in het natuurlijke systeem. Dat maakt natuurlijke zuivering bijzonder geschikt als voorzuivering van bronwater. Niet om alles perfect schoon te maken, maar om de scherpe randjes ervan af te halen. Een piek wordt een golf, een plotselinge verandering een geleidelijke overgang. Dit helpt technische installaties om rustiger, stabiel en voorspelbaarder te functioneren. Zo kan de natuur functioneren als buffer tussen bron en techniek.

Diezelfde logica geldt ook voor reststromen uit het zuiveringsproces. Waterstromen uit zandfilters, microzeven of membraaninstallaties bevatten vaak nog zwevend stof of biologisch afbreekbaar materiaal. Voor natuurlijke systemen zijn dit geen probleemstromen, maar juist water waar ze goed mee om kunnen gaan. Voor sommige stoffen kan bovendien biologische afbraak of omzetting plaatsvinden. Door natuur ook hier slim in te zetten, verminderen we de druk op technische nabehandeling.

Juist met toenemende klimaatvariatie en veranderende bronkwaliteit wordt duidelijk dat natuurlijke zuivering geen luxe is, maar een praktische en strategische aanvulling op onze bestaande zuivering.

Wat bedoelen we met natuurlijke zuivering?

Met natuurlijke zuivering bedoelen we het bewust benutten van natuurlijke processen om de waterkwaliteit te verbeteren, nog voordat het technisch wordt behandeld.

Neem een moeras. Zodra water vertraagt, gebeurt er van alles tegelijk. Zwaardere deeltjes zakken naar de bodem, fijn slib blijft hangen tussen plantenstengels en in de wortelzone ontstaat een levendige microwereld. Bacteriën breken organisch materiaal af en helpen ook bij het omzetten en vastleggen van nutriënten zoals stikstof en fosfaat. Dat gebeurt zonder pompen of chemicaliën, maar door tijd, ruimte en leven.



Ook mosselen spelen hierin een verrassend grote rol. In meren en kustwateren filteren zij continu water en houden algen en zwevende deeltjes vast. Een volwassen zoetwatermossel kan tientallen liters water per dag filteren; bij hoge dichtheden kan dit oplopen tot duizenden liters per vierkante meter per dag. Zo maken ze het water helderder en beïnvloeden ze direct de voedselketen. Door dit filterproces strategisch te positioneren, kan de belasting verderop in de keten al sterk worden verminderd.

Natuurlijke zuivering gebeurt ook onder onze voeten. In duinen en zandige bodems werkt de ondergrond als een langzaam maar zeer effectief filter. Water sijpelt door zandlagen, terwijl micro-organismen hun werk doen. Dit principe kennen we goed uit onze infiltratiegebieden, waar het sinds de jaren '50 wordt toegepast in ICas, IKief en DWat.

Zelfs systemen die we vaak als technisch beschouwen, leunen op natuurlijke processen. In de toplaag van zandfilters zorgen bacteriën bijvoorbeeld voor de afbraak van organische stoffen. Het systeem wordt gestuurd, maar het zuiverende werk wordt grotendeels door levend organisme uitgevoerd.

Deze voorbeelden laten zien dat natuurlijke zuivering niet gaat over 'meer groen', maar over het ruimte geven aan natuurlijke processen die bijdragen aan schoner en stabiel water.

PWN in een lange traditie van pionieren: Klimaatbuffer IJsselmeer en LIFE Watersource

Als onderzoeker binnen Drinkwater Onderzoek & Technologie werk ik aan het demonstratieproject LIFE Watersource (LWS), als voorbereiding op de toekomstige Klimaatbuffer IJsselmeer. Met deze klimaatbuffer bouwt PWN voort op een lange traditie van innovatie in waterzuivering en -voorziening: van open infiltratiesystemen in de jaren '50, via diepinfiltratie en ASR in de jaren '80, tot de introductie van UV-desinfectie en membraantechologie in de decennia daarna.

De volgende stap in die ontwikkeling is een uniek, aaneengesloten natuur- en watersysteem van ongeveer 150 hectare, waarin waterkwaliteit, waterbeschikbaarheid en natuur nadrukkelijk samenkomen.

Nieuw leefgebied voor vogels en vissen

Een natuurgebied van deze omvang, direct aan de voorkant van een drinkwaterbedrijf, is niet eerder gerealiseerd. De schaal van het gebied betekent ook dat het een aantrekkelijk leefgebied wordt voor vissen, vogels en ander waterleven. Dat is geen bijzaak, maar een bewust onderdeel van het systeem.

Tegelijk roept dit belangrijke vragen op voor de drinkwaterpraktijk. Wat betekent de grootschalige aanwezigheid van vissen en vogels voor de waterkwaliteit? Hoe gaan natuurlijke zuiveringsprocessen om met nutriënten en organische belasting die door fauna wordt ingebracht? En hoe reageren deze systemen op extreme weersomstandigheden, zoals stormen, langdurige droogte of sterk wisselende wateraanvoer bij hoge drinkwaterdebieten? (hoeveelheid water doorstroomt per tijdseenheid) Deze vragen vormen de kern van ons onderzoek: niet om natuur te vermijden, maar om het systeem goed te begrijpen en beheersbaar te maken.

Juist daarom is het cruciaal om natuurlijke zuivering te onderzoeken onder realistische omstandigheden en op zo groot mogelijke schaal.

Natuurlijke zuivering als bijdrage aan technische zuivering

Binnen LWS combineren we verschillende vormen van natuurlijke zuivering, zoals diverse typen moeraslandschappen, mosselzones en oever- en bodemfiltratie. Elk systeem heeft zijn eigen kracht: het ene is sterk in het afvangen van slib en troebelheid, het andere in biologische afbraak of het bufferen van piekbelastingen. Door deze systemen slim achter elkaar te plaatsen, ontstaat een robuuste natuurlijke voorzuivering.

De centrale vraag in mijn onderzoek is daarom:

Onder welke omstandigheden kan natuurlijke zuivering betrouwbaar bijdragen aan waterkwaliteit, en waar liggen de grenzen?

Daarbij kijken we onder andere naar:

- hoe stabiel deze systemen presteren in de tijd;
- hoe ze reageren op seizoenen, hoge instroomsnelheden en weersinvloeden;
- welke rol fauna speelt in de waterkwaliteit;
- wat dit betekent voor beheer en onderhoud;
- en waar de grootste meerwaarde ligt voor de technische zuivering die volgt.

Het water dat via natuurlijke zuivering wordt voorbehandeld, wordt vervolgens opgevangen in onze spaarbekkens. Dit levert grote volumes water op met een gelijkmatigere kwaliteit en minder scherpe pieken. Tegelijkertijd blijft het belangrijk te benadrukken dat natuurlijke zuivering geen eindstap is: de uiteindelijke productie van drinkwater blijft altijd gebaseerd op technische zuivering.

Juist daarom voer ik dit onderzoek uit in nauwe samenwerking met mijn collega-technologen. Door natuurlijke processen op deze schaal te combineren met techniek, bouwt PWN aan een systeem dat niet alleen schoon water levert, maar ook essentiële kennis oplevert voor de drinkwaterketen van de toekomst.

Tot slot

Natuurlijke zuivering laat zien dat waterzuivering niet alleen in installaties plaatsvindt, maar ook in het landschap eromheen. Door natuur bewust als partner in te zetten, versterken we onze technische systemen en maken we de drinkwaterproductie toekomstbestendiger.

Tim de Groot,

Onderzoeker Natuurlijke zuivering



Foto: LWS Winterlandschap

De duinmaskerbij in Noord-Holland

In elke nieuwsbrief proberen we een rodelijstsoort te beschrijven die in dit seizoen voorkomt. Wouter Bol wees mij op een onderzoeksrapport over de duinmaskerbij. Hieronder slechts een inleiding, het hele rapport kunt u lezen via: [De duinmaskerbij in Noord-Holland - kenniscentruminsecten.nl](https://www.kenniscentruminsecten.nl)

De duinmaskerbij *Hylaeus annularis* is in Nederland uitsluitend bekend uit de duinen van Noord- en Zuid-Holland. Het was één van de vijf bijensoorten op de doelsoortenlijst die in 2020 is opgesteld in het kader van een programma voor actieve soortenbescherming in Noord-Holland. Recente vondsten van de duinmaskerbij in Noord-Holland boden aanknopingspunten om voor deze bijensoort een project op te starten. Om te kunnen inschatten hoe het met de Noord-Hollandse populaties van de duinmaskerbij gesteld is en om



Foto: Wouter Bol, duinmaskerbij

soortgerichte beheermaatregelen te kunnen formuleren, werd in 2023 meer informatie verzameld over de verspreiding en ecologie van de soort. Veldonderzoek in de Noord-Hollandse duinen richtte zich in eerste instantie op het bezoeken van bekende vindplaatsen van de duinmaskerbij. Zo werd een beeld verkregen van de habitat, dat vervolgens is gebruikt in een zoektocht naar meer vindplaatsen. Op de vindplaatsen is tevens informatie verzameld over nestelplaatsen en bloembezoek. In 2023 is de duinmaskerbij gevonden in het Noordhollands Duinreservaat op circa vijf plekken tussen Bergen en Egmond aan Zee en op één plek ter hoogte van Heemskerk. In Nationaal Park Zuid-Kennemerland werd de soort gevonden op één plek ten zuiden van IJmuiden en vier plekken tussen Bloemendaal aan Zee en Zandvoort. In de Amsterdamse Waterleidingduinen werd de soort op één plek gevonden.

Met dank aan Wouter Bol

Marianne Snabilie

Unieke samenwerking bij herinrichting De Bleek in Egmond



In de binnenduinrand bij Egmond aan den Hoef is de herinrichting van De Bleek bijna afgerond. Op circa 11 hectare voormalige landbouwgrond is de afgelopen periode gewerkt aan de ontwikkeling van natuur, landschap en water die passen bij het historische karakter van het gebied en deel uitmaken van het Natuurnetwerk Nederland (NNN). De ontwikkeling draagt bij aan een beter functionerend watersysteem en meer ruimte voor waterberging en klimaatadaptatie. Het project is uitgevoerd op initiatief van Stichting De Bleek, grotendeels de eigenaar van de grond.

De Bleek ligt tussen Egmond aan Zee en Egmond-Binnen, langs de Weg naar de Bleek, en is voor veel inwoners een herkenbaar gebied. Het landschap kent een lange geschiedenis, met structuren die teruggaan tot de 17e eeuw, zoals oude waterlopen zoals duinrellen en voormalige bleekvelden (bol liggende graslanden waarop laken werd gebleekt). Sinds de oprichting van Stichting De Bleek in 2003 wordt gewerkt aan behoud en versterking van deze cultuurhistorische waarden.

Stichting De Bleek is opgericht door de familie Valkering, die al sinds 1768 eigenaar is van het gebied. De stichting blijft ook na afronding verantwoordelijk voor het beheer van het terrein, met ondersteuning van PWN. De provincie Noord Holland financiert het project en heeft ook een perceel aangekocht in het projectgebied. Dit perceel is nu ook ingericht.

Geschiedenis/ achtergrond van De Bleek

Na 1654 wordt het zuidelijk deel van de landen van Huize "Tijdverdrijf", het buiten van de Amsterdamse burgemeester Nicolaas Witsen, gebruikt als blekerij. Vanaf ongeveer 1735 pacht Egbert Jansz Valkering enige tijd de blekerij, die in 1768 gekocht wordt door zijn zoon Jan Egbertz Valkering met 'huisingen, gereedschap, bleekweide en boslanden'. De vinkenbaan, in de noordoosthoek, valt daarbuiten, maar wordt in 1797 alsnog aangekocht. Stichting De Bleek is nu eigenaar van deze gronden.

Tot 1703 verhuurden de eigenaren van de nabijgelegen Hofstede Tijdverdrijf de Blekerij. In 1731 verpachtten de erfgenamen de Blekerij aan Egbert Janszoon Valkering, die het bedrijf in 1768 koopt. De familie zou de Blekerij bijna 70 jaar exploiteren.

Wat is het doel van de stichting De Bleek?

Stichting De Bleek is in 2003 opgericht met de volgende doelen:

- Behoud historisch erfgoed – beschermen van cultuurhistorische landschapselementen
- Duurzaam landschapsbeheer – natuurwaarden behouden en versterken
- Maatschappelijke betrokkenheid – bijdragen aan educatie, samenwerking en lokale beleving
- Uitbreiding natuur – waar mogelijk land aankopen of verbinden met omliggende ecologische zones.

"Het is bijzonder dat provincie en PWN samen met een lokale familie, die hier al generaties woont, werken aan de ontwikkeling van natuur, waterbeheer en cultuurhistorisch landschap in de binnenduinrand. Deze samenwerking laat zien dat natuurontwikkeling niet alleen een taak is van overheden of terreinbeheerders, maar ook kan beginnen bij mensen uit de omgeving."



Nieuwe natuur in de binnenduinrand

De Bleek ligt in de binnenduinrand vormt een overgangsgebied tussen de duinen en de polder. In dit gebied is ruimte ontstaan voor natuurontwikkeling en andere functies, zoals waterberging. Zo zijn onder meer vochtig hooiland, natte duinvalleien, lage duintjes (nollen), bloemrijke graslanden, halfopen duinbos en poelen ingericht. Ook zijn historische bleekgreppels hersteld en opnieuw watervoerend gemaakt en oude watergangen opengemaakt.

Foto: Toezichthouder Ronald Slingerland.

Het watersysteem is verbeterd met nieuwe watergangen, natuurvriendelijke oevers, een slingerende meander met ruimte voor water vasthouden en bergen en stuwen. Sommige watergangen zijn gedempt en bestaande duikers vervangen. Daarnaast zijn de bleekgreppels weer open gemaakt en geprofileerd waardoor deze weer beter zichtbaar zijn. Door al deze aanpassingen kan water bij piekbuien tijdelijk worden vastgehouden en vertraagd worden afgevoerd, en in droge periodes langer worden vastgehouden.

Wat zijn de natuurdoelen?

Natuur Netwerk Nederland realisatie door middel van het herinrichten van ca. 11 ha (voormalige) landbouwgrond, voornamelijk grasland, naar binnenduinrandnatuur. Het wordt zo ingericht dat er vochtig hooiland, natte duinvalleien, duinrellen, nollen (lage duintjes), halfopen duinbos en bloemrijke graslanden zich kunnen ontwikkelen.



Foto: De nieuwe nollen

Wie werken samen in dit project / Wie zijn de betrokken partijen?

De provincie Noord-Holland financierde het project en brengt 1 perceel in. PWN is strategische partner geworden van Stichting de Bleek om het plan verder te brengen en verzorgde het lobby traject, de NNN begrenzing, ontwerp en planvorming met bijbehorende onderzoeken en vergunningen en uiteindelijk de uitvoering. Het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier (HHNK) adviseerde over de waterhuishouding en het verbeteren van het watersysteem, met aandacht voor water vasthouden en bergen bij piekbuien. Deze samenwerking maakt het mogelijk om natuur, landschap, water en cultuurhistorie in samenhang te versterken, met respect voor eigendom en lokale betrokkenheid.

Zoals al is vermeld, richtte de familie in 2003 de Stichting De Bleek op om het landschap met de voormalige blekerij met bleekvelden in de binnenduinrand in de Egmond, voor de toekomst te behouden door middel van natuurontwikkeling met behoud van de cultuurhistorie.

Deze wens sluit aan bij doelstellingen van PWN, de provincie Noord-Holland, Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier en de gemeente Bergen om de natuur, recreatie en waterhuishouding in de binnenduinrand te ontwikkelen en te versterken. Daarmee wordt de natuur robuuster en kan een toekomstbestendig landschap worden ontwikkeld, waarmee de strategische zoetwatervoorraad beter beschermd wordt.

- Provincie Noord-Holland – financiert de planvorming en realisatie van het project en is grondeigenaar van 1 perceel.
- PWN – het gehele traject van lobby, planvorming tot en met uitvoering en gaat adviseren in het beheer.
- Stichting De Bleek – initiatiefnemer en grotendeels eigenaar van het terrein.
- Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier (HHNK) – adviseert over de aanpassingen van het watersysteem in het gebied.
- Buren/aangrenzende eigenaren. Het ontwerp van de randen van het plangebied, waar deze aan andere eigenaren grenzen is afgestemd met deze eigenaren.
- Ingenieursbureau Eelerwoude heeft gewerkt aan de onderzoeken, ontwerpen, vergunningen, aanbesteding en directievoering.
- Firma A. Sneekes en Zn en Vermaire Breezand waren de uitvoerende aannemers

Het terrein krijgt geen officiële recreatieve functie. Wel wordt er een uitzichtpunt met informatiebord gerealiseerd langs de Weg naar de Bleek, dat uitkijkt over de historische bleekvelden.

Uitvoering

Mocht u denken dat een kraanmachinist zomaar wat grond verplaatst, dan kan ik u uit de droom helpen. Hi Tech, ook in een kraan. 3D modellen en profiel programmering stellen de machinist in staat om zeer nauwkeurig de klus te klaren en de goede profielen aan te houden.



Dank aan Ronald Slingerland en Martijn van Schaik

Tekst en foto's Jan Jaap Moerkerk

Eerste ervaringen met een onderwaterdrone

Het droneteam van PWN maakt sinds januari niet alleen opnames vanuit de lucht, maar nu ook onder water. De afgelopen maanden is intensief geoefend met de nieuwe onderwaterdrone, die inmiddels succesvol wordt ingezet.

De drone kan tot tientallen meters diep en is via een kabel van 200 meter verbonden met de bediening. Dankzij de ingebouwde gps en camera's kunnen scherpe foto's en videobeelden worden gemaakt én kan de onderwaterbodem nauwkeurig in kaart worden gebracht. Met speciale accessoires is het bovendien mogelijk om water- en bodemonsters te verzamelen.



Na een duik van een half uur is het schoon- en droogmaken een nauwkeurig karwei dat zo'n twee uur in beslag neemt. Dit zorgt ervoor dat de drone in goede conditie blijft voor vervolgonderzoek.

De eerste toepassing binnen PWN is het in beeld brengen van de biodiversiteit in de miniklimaatbuffer bij Andijk.

De aanschaf van de drone is afgestemd met het projectteam LWS (Life Water Source), en er zijn gesprekken gevoerd met verschillende andere teams om te verkennen waar de drone nog meer van betekenis kan zijn.

*Robin Gravestijn
Dronepiloot*

Varia

Video de weg van Water: zuiveringsstappen PWN

PWN zuivert water uit het IJsselmeer tot drinkwater. Maar welke zuiveringsstappen horen hier dan precies bij en hoe zien die er eigenlijk uit? Omdat dit (veelal) in fabrieken achter gesloten deuren plaatsvindt heeft PWN [een filmpje](#) gemaakt waar Proces Operator Toine dit in begrijpelijke taal stap voor stap uitlegt en ook aangeeft waarom.

Welkomstborden NPZK

Heb jij al de mooie nieuwe welkomstborden van Nationaal Park Zuid-Kennemerland gezien? Langs de Zeeweg tussen Overveen en Bloemendaal aan Zee prijken sinds 16 januari de nieuwe welkomstborden die de entree van het prachtige Nationaal Park markeren. Precies in het jaar dat het park 30 jaar bestaat, een bijzondere mijlpaal!

De iconen wisent, parnassia, stuivende duinen en buitenplaats Elswout laten op de borden zien wat het Nationaal Park te bieden heeft: een uniek duinlandschap tussen Haarlem en de Noordzeekust met bijzondere natuur en rijke cultuurhistorie.



Vanaf Overveen tref je het bord vlak voor de ingang naar Bezoekerscentrum De Kennemerduinen aan. Het andere bord staat vanaf Bloemendaal aan Zee ter hoogte van Camping De Lakens.

Foto: Jeroen Olthof, gedeputeerde Provincie Noord-Holland, en Lars Carree, wethouder Gemeente Zandvoort en tevens vicevoorzitter Nationaal Park Zuid-Kennemerland, hebben zojuist het bord onthuld.

Fabienne Hoogeland

Invasieve exoten in droge duinen: snel of heftig ingrijpen

Invasieve exotische planten bedreigen steeds vaker de biodiversiteit in droge duinen. Uit onderzoek van OBN Natuurkennis blijkt dat als natuurbeheerders ze niet op tijd een halt toe roepen, alleen intensieve en soms behoorlijk ingrijpende maatregelen nog soelaas bieden.

Dwergmispel, mahonie, Japanse rimpelroos. Enkele voorbeelden van planten die niet in onze duinen horen, maar er plaatselijk massaal voorkomen. Ze verdringen de inheemse soorten die wel in de droge duinen horen te groeien. Momenteel worden vijf soorten actief bestreden, maar over nog eens 24 soorten maken beheerders zich zorgen.

[Lees het volledige artikel van Nature Today](#)

10 jaar wisenten in De Maashorst

Elders in deze Nieuwsbrief staat een artikel van Nature Today over deelname van PWN aan WildLife.nl en onderzoek naar grote grazers. Ook de wisent – als bewoner van NPZK - valt hieronder. Nature Today heeft een mooi artikel geschreven over [10 jaar wisenten in de Maashorst](#).

Donatieknop Water for Life

Op alle begeleidende e-mails van de PWN termijnfacturen, drinkwaterfacturen en eindfacturen, staat nu een donatieknop voor [Water for Life](#).

Water for Life is een stichting die zorgt dat mensen in arme wijken in Afrikaanse en Aziatische stedelijke gebieden toegang hebben tot schoon drinkwater en sanitaire voorzieningen. PWN is daar als partner bij aangesloten. Klanten kunnen een vrijwillige donatie doen. Op deze manier hopen we extra geld op te halen voor dit goede doel.

Drinkwaterbedrijven en waterschappen overhandigen Watermanifest aan formatiepartijen

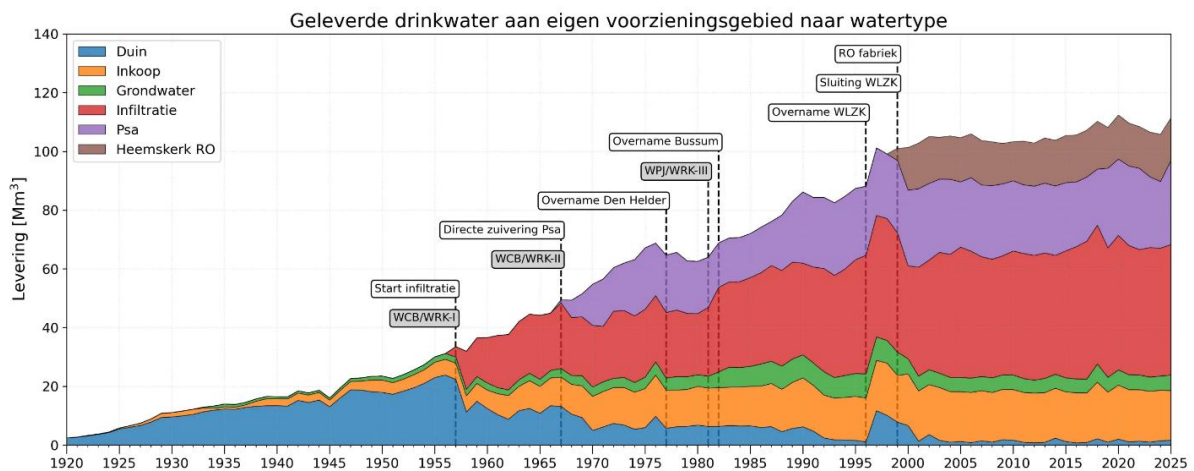
Op 15 januari 2026 hebben alle drinkwaterbedrijven en waterschappen gezamenlijk een duidelijk signaal afgegeven aan de nieuwe Tweede Kamerleden en formatiepartijen: bescherm ons water, houd het vast en geef het de ruimte. In [het Watermanifest](#) roepen de waterschappen en de drinkwaterbedrijven, verenigd in de Unie van Waterschappen en Vewin, een nieuw kabinet op om daadkracht te tonen op deze thema's.

Egmond Wandelmarathon::: In januari van dit jaar konden deelnemers van de Egmond Wandelmarathon een vrijwillige donatie doen aan PWN voor een project dat gericht is op het beschermen en monitoren van vleermuizen in Noord-Holland. Zo wandelden zij niet alleen voor

zichzelf maar ook voor een sterkere en rijkere natuur. Boswachter Fred van den Bosch nam de cheque namens PWN in ontvangst.

111.6 miljoen m3 water

In 2025 leverde PWN **111.6 miljoen** kuub water, maar waar kwam dit geleverde water vandaan? Onderstaande grafiek geeft een overzicht van de ontwikkeling van door PWN geleverd drinkwater over de afgelopen eeuw. Naast de verschillende watertypen zijn ook belangrijke momenten zichtbaar, zoals WRK-ontwikkelingen, overnames en uitbreidingen die hebben bijgedragen aan de leveringszekerheid. De inname van duinwater behoort duidelijk tot het verleden.



Benaming

WCB / WRK I

WCB / WRK II

WPJ / WRK III

Psa

RO fabriek

Dylan Dirks,

Specialist waterverdeling

Afkorting staat voor:

Watertransportmaatschappij I

Watertransportmaatschappij II

Waterwinstation Prinses Juliana / Watertransportmaatschappij III

Pompstation Andijk

Aangepaste procedure voor aanvraag auto-ontheffing in het duingebied

Om de CO₂-uitstoot in het duingebied zoveel mogelijk te beperken, zetten we ons continu in om projecten elektrisch uit te voeren. Daarom willen we ook het aantal autobewegingen door PWN-medewerkers of externen/aannemers in het gebied verminderen en is de procedure 'Ontheffing op kenteken' sinds januari 2026 aangescherpt.

Raymond Duindam,

Manager

Week van de Biodiversiteit 2026

De **Week van de Biodiversiteit 2026** vindt plaats van **vrijdag 15 mei tot en met maandag 25 mei 2026**.

Tijdens deze week staat de rijkdom aan planten en dieren centraal, met als hoogtepunt de Internationale Dag van de Biodiversiteit op vrijdag 22 mei 2026.

Belangrijke details voor 2026:

- **Organisatie:** In Nederland worden de meeste activiteiten gecoördineerd door de [Natuurvereniging KNNV](#) en lokale afdelingen van het [IVN](#).

- **Activiteiten:** Je kunt rekenen op honderden lokale evenementen zoals natuurexcursies, lezingen, workshops over wilde planten en openbare inventarisaties van diersoorten.
- **Focus:** De nadruk ligt vaak op de "basiskwaliteit natuur"—de alledaagse natuur in je eigen tuin, park of op het bedrijventerrein.
- **Internationaal:** In 2026 vindt ook de grote biodiversiteitstop **COP17** plaats in Jerevan, Armenië, waar wereldwijde afspraken worden gemaakt over natuurbehoud.

1 maart 2026: het broedseizoen is gestart

Nu het langer licht blijft en de zon zich vaker laat zien, trekken we er weer veel op uit in de natuur. Geniet vooral van alles wat groeit en bloeit en wees je bewust dat de dieren in de duinen straks bezig zijn met het grootbrengen van hun jongen. We helpen de dieren met een aantal tijdelijke regels die gelden van 1 maart tot 15 juli in Nationaal Park Zuid-Kennemerland (NPZK) en het Noordhollands Duinreservaat (NHD).

NHD

De volgende paden en gebieden zijn (deels) gesloten van 1 maart tot 1 juli:

- De Kil en het Reggers Sandersvlak in Egmond
- De Wimmenummerduinen in Egmond
- Het pad over het Vennewater nabij de Nieuwe Schulpweg in Egmond
- Het Zeerijdsdijkje in het Koningsbos in Bakkum

In deze gebieden gelden andere data:

- In Landgoed Marquette in Heemskerk loopt het broedseizoen van 15 maart tot 15 juli
- In het Bergerbos is het verplicht om honden aan de lijn te houden van 15 maart tot en met 15 juni

NPZK

In NPZK is de gele route door het Kraansvlak gesloten vanaf 2 maart. Je kunt nog wel wisenten, koniks en schotse hooglanders spotten vanaf het wisenten uitkijkpunt. Het Wisentenpad gaat in september weer open.

Wist je dat er vogels zijn die hun nest op de grond hebben? Logisch dat zij schrikken en verstoord raken als je van het pad afwijkt. Ook konijnen, hazen en hagedissen hebben tijdens het broedseizoen hun rust hard nodig. Als we hier samen rekening mee houden, geven we ze de beste kans om hun jongen groot te brengen.

Oproep aan hondenbezitters

Naast mensen kunnen ook honden voor stress bij wilde dieren zorgen, zeker ook in het broedseizoen. Honden zijn alleen op bepaalde plekken welkom. We vragen je om je te houden aan de regels die op de borden bij de ingangen van onze natuurgebieden staan.



Nachtegaal met jong - foto: Fred van den Bosch

OerToer 2026



Op donderdag 14 mei a.s. organiseren stichting Oer-IJ en archeologiemuseum Huis van Hilde te Castricum een wandel en fietsevenement door het gebied waar eens een zijrivier van de Rijn stroomde die uitmondde ter plekke van het huidige infiltratiegebied in de duinen. Deelnemers kunnen kiezen zelfstandig te lopen of te fietsen met behulp van een route beschrijving. Of te wandelen onder

leiding van een gids. wandelafstanden zijn 6, 10, 14 en 20 km. De puzzelfietstocht is 33 km. Bij het museum zijn tal van activiteiten georganiseerd voor jong en oud. Voor meer informatie: www.oerij.eu en www.huisvanhilde.nl

Gedicht

Zoete overval

Soms heb ik het te druk.
Te druk voor de lente.
Het verlangen is zwaar,
zwaarmoedig als ik word
van de somberte en de kou.
Maar snel, snel! Dit moet nou
echt eens af, en leeg en klaar.

Soms ben ik gewoon te ver.
Te ver weg voor de lente.
Weg in mijn hoofd, in al
dat moet gebeuren voordat,
voordie en weg en knal!
Weer wat klaar en ongemerkt
Is het licht er langer.

Dan loop ik onverwacht
naar buiten waar alles piept
en kweelt, de lucht voelt zacht.
De zon geeft zo veel
meer kleur en kracht.
Een zoete overval, opeens!
Is het weer lente.

Marianne Snabilie-Klaver